

Joseph Luns

Voor zijn biografie over Joseph Luns kreeg auteur Albert Kersten exclusief toegang tot het privé-archief van Luns. Eerder kreeg Cees Fasseur als enige toegang tot het privé-archief van het Koninklijk Huis voor zijn boek over Bernhard en Juliana. Andere Tijden-redacteuren Gerda Jansen Hendriks en Rob Bruins Slot maken zich zorgen over deze nieuwe trend die de wetenschappelijke controle op het gebruik van bronnen onmogelijk maakt.

Donderdag werd de langverwachte biografie van oud-minister van Buitenlandse Zaken Joseph Luns gepresenteerd. Langverwacht omdat de schrijver, emeritus professor Albert Kersten, er jaren onderzoek in heeft gestoken. Kersten sprak met een groot aantal mensen die Luns als minister en als secretaris-generaal van de NAVO meemaakten (respectievelijk vervulde Luns die functies 19 en 13 jaar) en bestudeerde onder andere het archief van het ministerie van Buitenlandse Zaken en het privé archief van Luns.

Gedegen en uitvoerig onderzoek, zonder twijfel. Of toch niet? Het fundament van wetenschap is twijfel. En dan rijst hier een probleem. Kersten had toegang tot het privéarchief van Luns op basis van een afspraak tussen hem en de inmiddels overleden oud-minister. In die afspraak werd bepaald dat Kersten voor het schrijven van een biografie als enige toegang had tot hele archief. Het zou vervolgens worden overgedragen aan het Nationaal Archief. Die overdracht werd gisteren tijdens de presentatie van het boek bekrachtigd.

Het archief van Luns is nu openbaar, in te zien door iedereen. Iedereen? Openbaar? Nee dus. Een klein deel van het archief blijkt gesloten te blijven. Het bevat onder meer memo's en dagboekdelen die betrekking hebben op nog in leven zijnde leden van het Koninklijk Huis.

Biograaf Kersten kon al deze stukken inzien. In zijn boek staat informatie die gebaseerd is op het nu gesloten deel. Of die informatie klopt, of Kersten niet iets heeft gemist, verkeerd heeft geïnterpreteerd, overdreven of ondergewaardeerd - het valt door derden voorlopig niet na te gaan.

Als serieus historisch programma heeft Andere Tijden een poging gedaan om toegang te krijgen. Zowel Albert Kersten als Huib Luns, zoon van de minister en eigenaar van diens erfgoed, hadden geen bezwaar. Maar het Nationaal Archief hield voet bij stuk; de gesloten delen bleven dicht.

Het is eerder vertoond: een historicus schrijft een boek en baseert zich op bronnen die voor anderen gesloten blijven. Bekend, of liever berucht, is de toegang die Cees Fasseur had tot het archief van het Koninklijk Huis voor zijn biografie over Juliana en Bernhard. Hij was de enige die dit voorrecht kreeg en zijn werk kon dus niet worden gecontroleerd.

Er zijn op dit moment verschillende biografieën van Nederlandse politici in voorbereiding. Allemaal deels gebaseerd op privé archieven. Dat de biografie exclusiviteit heeft tot aan het verschijnen van het boek is te begrijpen. Maar na verschijning moet er volledige openbaarheid van de bronnen zijn.

Wetenschap, ook historische wetenschap, staat of valt bij de controleerbaarheid, de mogelijkheid het product in twijfel te trekken, aan te scherpen, op basis van dezelfde bronnen tot een ander inzicht te komen. Dat nu wordt met bovenstaande uitzonderingsconstructies onmogelijk gemaakt. Daarom: gelijke monniken, gelijke kappen. Ofwel niemand toegang maar dan weten we niets, ofwel iedereen toegang en daarmee een gezonde wetenschap.

Drs. Gerda Jansen Hendriks (regisseur Andere Tijden) Drs. Rob Bruins Slot
(redacteur Andere Tijden)